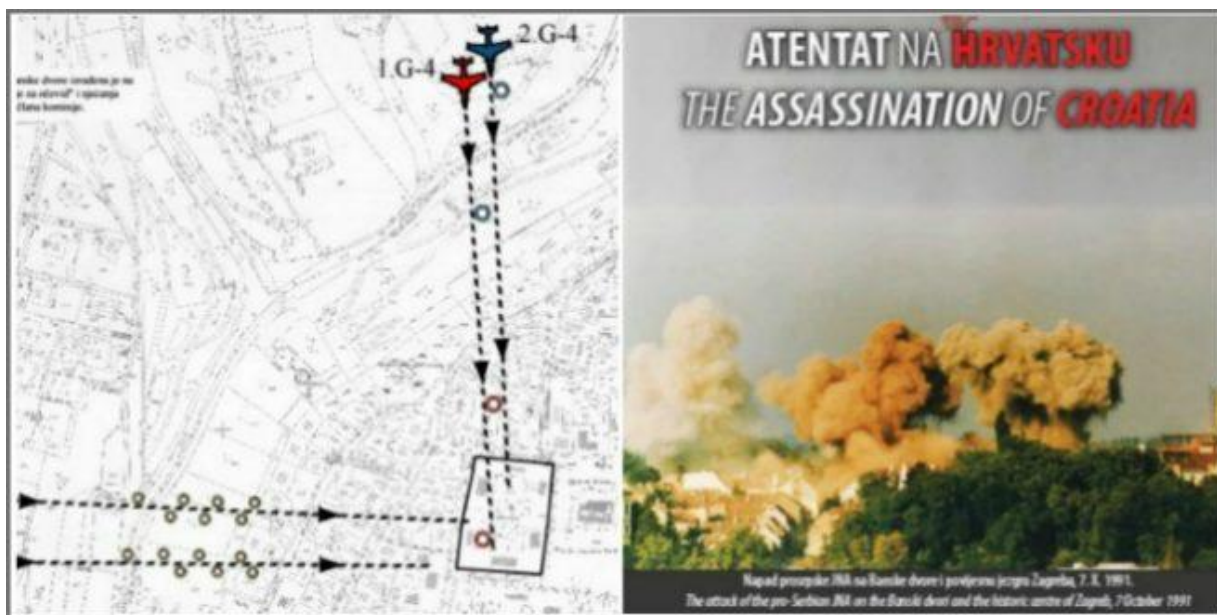

Naslovna » [Naslovna](#) » **STUDIJA O RAKETIRANJU BANSKIH DVORA: Sve o atentatu JNA na predsjednika Franju Tu mana**

STUDIJA O RAKETIRANJU BANSKIH DVORA: Sve o atentatu JNA na predsjednika Franju Tu mana listopad 6, 2016 [Naslovna](#)

AUTORI: Prof. **Ilija Vu ur** i prof. **Josipa Maras Kraljevi** /Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata

ZA OBJAVU PRIREDIO: Marko Markovi

ILUSTRACIJE: HMDCDR

UVOD

Zrakoplovi Jugoslavenske narodne armije (JNA) napali su 7. listopada 1991. Banske dvore, političko središte Hrvatske, na Trgu sv. Marka na povijesnom Gradecu – Gornjem gradu u Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske. Tim klasičnim inozemnim državnom terorizmom, JNA je, tada već kao sredstvo provođenja velikosrpske politike oružanim putem, pokušala ubiti legitimno izabranoga predsjednika Republike Hrvatske dr. sc. **Franju Tu mana**, koji je u svom uredu imao sastanak s predsjednikom Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) **Stjepanom Mesićem** i predsjednikom Saveznog izvršnog vijeća SFRJ **Antom Markovićem**, dakle s dužnosnicima države s kojom je Hrvatska Ustavnom odlukom o suverenosti i samostalnosti 25. lipnja 1991. započela proces razdruživanja.

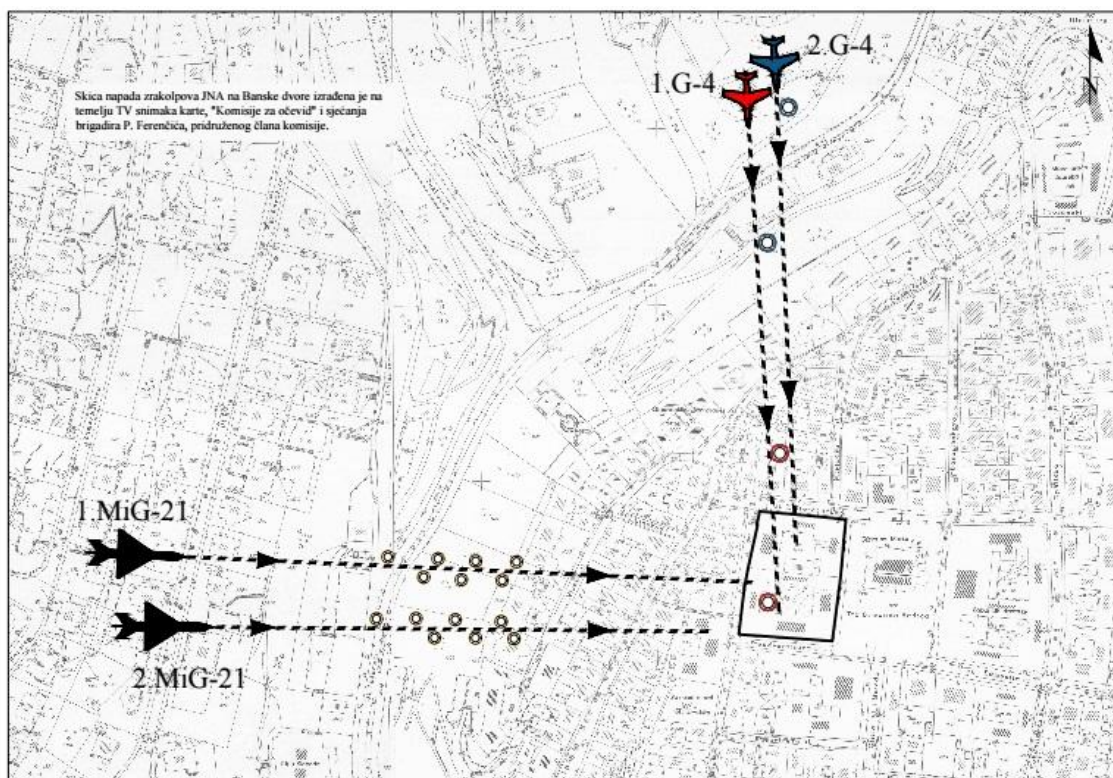
Ogledno, činio se trenutak u kojem će se sva trojica biti na okupu, jer su i Mesić i Marković, iako bez većeg političkog utjecaja, kao Hrvati na formalno značajnim saveznim dužnostima ipak bili prepreka unitarističkim i velikosrpskim snagama za nesmetano provođenje njihove politike i pokušaj uvođenja ratnog stanja u SFRJ, koje je vojni vrh JNA i političko vodstvo Srbije tražilo.

U trenutku napada na Banske dvore, na drugoj strani Markova trga, u zgradi Sabora Republike Hrvatske nalazili su se saborski zastupnici. Navedenoga je dana završavao tromjesečni moratorij na odluke o samostalnosti Hrvatske i Slovenije, potpisan na Brijunima

7. srpnja 1991. (Brijunski sporazum). Okolnost da su na istom mjestu u isto vrijeme bili Predsjednik Republike Hrvatske kao glavni politički protivnik i predstavnici saveznih institucija koji su, makar formalno, ometali centralističko-jugoslavenske, odnosno velikosrpske političke i vojne planove, te prestanak moratorija na Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti Hrvatske, zasigurno su presudile u odluci vojnog vrha JNA da zapovjedi zračni napad na Banske dvore 7. listopada 1991. godine.

Napad na Banske dvore i povijesnu jezgru Zagreba, 7. X. 1991.

Nakon potpisivanja Brijunskog sporazuma hrvatska je vlast, uz posredovanje međunarodne zajednice, zahtjevala razdoblje trajanja moratorija na odluke o samostalnosti, kroz mnogobrojne razgovore i pregovore s političkim i vojnim vrhom u Beogradu bezuspješno pokušavala postići mirno rješenje. Međutim, bez obzira na sve poduzeto, zbog ponašanja JNA i srbijanskoga vodstva, te njihove suradnje, napad jugoslavenske vojske na glavni grad Hrvatske ostao se realnom opcijom. Posebice kad su krajem rujna i početkom listopada 1991. JNA, odnosno srpsko-crnogorske snage krenule u napad duž cjelokupnog ratišta, od krajnjeg istoka pa do krajnjeg juga Hrvatske.

Pravci leta zrakoplova JNA

Prema sjećanju Franje Gregurića, predsjednika Vlade demokratskog jedinstva, na sjednici Kriznog stožera Vlade Republike Hrvatske i Vrhovnog državnog vijeća održanoj 5. listopada 1991. zaključeno je da treba provoditi mjere obrane suvereniteta Republike Hrvatske, ali i neposredne obrane grada Zagreba. Naime, Štab Vrhovne komande Oružanih snaga SFRJ uputio je 1. listopada 1991. pismo predsjedniku Republike Hrvatske, Vladi RH i Glavnom stožeru Hrvatske vojske u kojem upozoravaju da će za svaki napadnuti i osvojeni objekt JNA biti odmah „uništen po jedan objekt od vitalnog značenja za Republiku Hrvatsku“, a prijetilo se i napadom na civilne objekte u svakom gradu u kojemu će biti napadnut i osvojen garnizon JNA.

Također se otvoreno prijetilo i mogućim vojnim operacijama širih razmjera na teritoriju RH i to, kako se navodi u pismu, zbog osvajanja vojarni i drugih vojnih objekata odnosno kršenja dogovorenih primirja. Kao zadnja točka, zahtijevalo se slobodno povlačenje postrojbi JNA, s cjelokupnom tehnikom i imovinom te članova njihovih obitelji, uz mogućnost prisustva međunarodnih promatrača. Potpisani „Štab Vrhovne Komande“ na kraju pisma zapravo skriva činjenicu da se radi o Saveznom sekretarijatu za narodnu obranu (SSNO), odnosno o generalu JNA Veljku Kadijeviću u koji se nalazio na njegovu čelu.

U zadanim zakonskim okvirima iz 1980-ih, propisano je da ulogu Vrhovne komande u ratnim okolnostima preuzima Predsjedništvo SFRJ, a SSNO ima ulogu Štaba Vrhovne komande Oružanih snaga SFRJ. Iz navedenog se može iščitati sljedeće. Prvo, s obzirom da je Stjepan Mešinić na mjesto predsjednika Predsjedništva SFRJ postavljen tek nakon dva mjeseca odugovlačenja i osporavanja prava, te na odnos snaga u tom jugoslavenskom političkom tijelu gdje je prevagu odnosila (pro)srpska strana, razvidno je da regularno Predsjedništvo SFRJ s hrvatskim predstavnikom Mešinićem na čelu nije imalo nikakav utjecaj ni na donošenje odluka ni na upravljanje saveznom oružanim snagama. Drugo, znakovita je činjenica da je jugoslavenski vojni vrh pokušao samovoljno proglašiti ratno stanje uz prijetnje legalno i demokratski izabranim hrvatskim vlastima. Još tijekom proljeća 1991. godine Predsjedništvo SFRJ i Štabu Vrhovne komande nije uspio pokušaj uvođenja izvanrednog stanja u Jugoslaviji, ali gore navedeni dokument odnosno pisane prijetnje s početka listopada 1991. pokazuju da beogradski politički i vojni vrh nije odustajao od te ideje.

Svega jedan dan nakon Kadijevićeve pisane prijetnje, 2. listopada 1991., krunje Predsjedništvo SFRJ u sastavu od samo četiri člana (Srbija, Vojvodina, Kosovo i Crna Gora) odlučilo je podržati odluku Štaba Vrhovne komande i uvesti izvanredno stanje tj. „stanje neposredne ratne opasnosti“. Na istoj su sjednici prihvatili programsku osnovu o rješavanju krize u Jugoslaviji s „platformom o položaju Krajine u budućoj Jugoslaviji“. Krajina kao samoprogllašena srpska paradržava u nastajanju, ovim potezom praktički dobila status relevantnog političkog subjekta, osobito ako je poznata činjenica da je na navedenoj sjednici Predsjedništva SFRJ bio i **Milan Babić**, predsjednik Vlade SAO Krajine. Time je ono prihvatilo stajalište pobunjenih Srba o pravu naroda na samoopredjeljenje.

Njihov je stav bio da Srbi iz Republike Hrvatske žele živjeti u Srbiji, a pri tome bi se određeni dio hrvatskog teritorija pripojio željenoj (srpskoj) državi. Iz ovih se poteza jasno vidi uigranost (veliko)srpskog političkog i vojnog vodstva koje je nelegalno koristilo još uvijek postojeće jugoslavenske institucije. Prijetnjama ratom Hrvatskoj, koja je već bila proglasila samostalnost i suverenost te najavama izdvajanja dijela hrvatskog teritorija pokušalo se, makijavelistički, postići da Hrvatska ostane u Jugoslaviji.

Dramatičnost situacije i opasnosti koje su prijetile Hrvatskoj opisuju izravni sudionici tih događaja, koji su tada bili na važnim dužnostima u hrvatskoj politici. Tako tadašnji hrvatski premijer **Franjo Gregurić** u svojoj knjizi navodi da je upravo u danima prije napada na Banske dvore, a nakon dobivene informacije da će uslijediti opći napad na Zagreb, intervenirao kod samog sovjetskog predsjednika Mihaila Gorbačova, da to pokuša spriječiti svojim utjecajem u Beogradu.

Informaciju o mogućem napadu na glavni hrvatski grad potvrđuje i Mario Nobile, tada savjetnik predsjednika RH za vanjsku politiku.

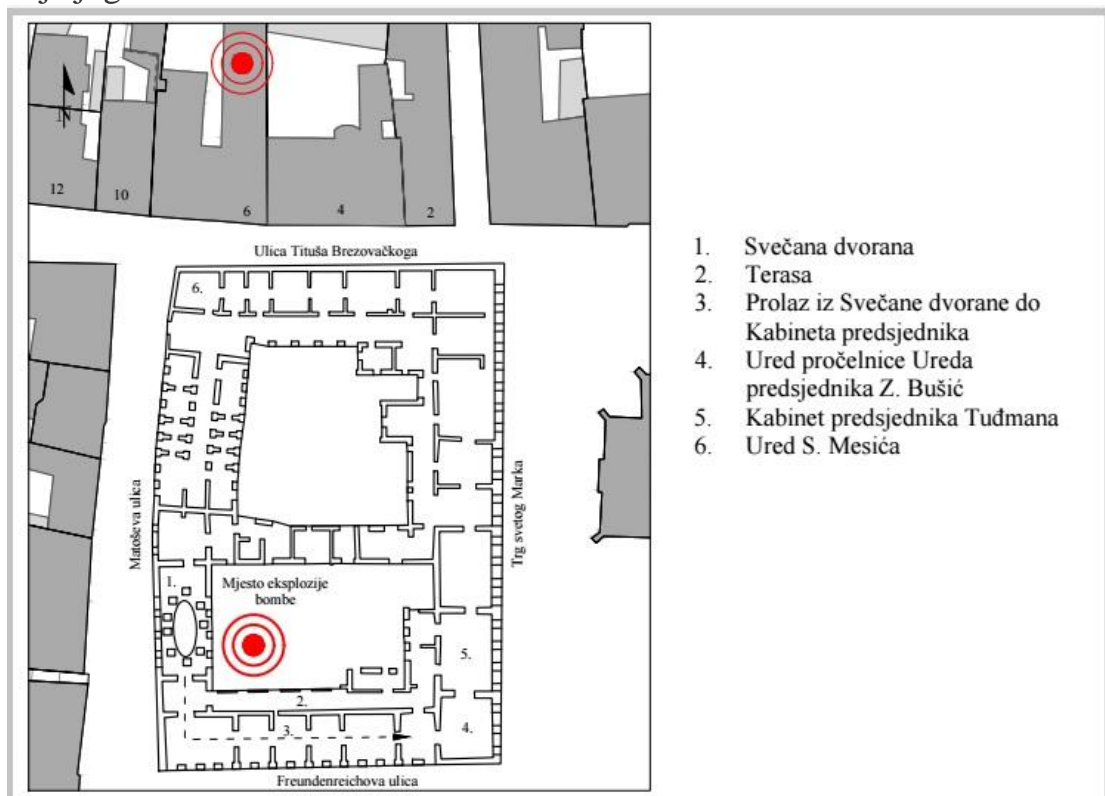
O postojanju plana JNA za napade po Zagrebu, svjedoče i oficiri JNA koji su prešli na hrvatsku stranu. Prema tom planu, u Zagrebu su trebali biti bombardirani „svi vitalni objekti:

Banski dvori, Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatska radiotelevizija, Hrvatska pošta i telekomunikacije, Toplana..., a planirana je uporaba 70 – 80 aviona koji bi letjeli u tri borbena leta.“

S obzirom da ve eg napada na sam grad nije bilo, osim navedenog na Gornjem gradu, mogu e je pretpostaviti da je intervencijom sovjetskog predsjednika ipak sprije ena katastrofa ve ih razmjera. Vjerojatno je i procjena srpskog vojnog i politi kog vodstva bila da bi od ve eg napada na grad Zagreb imali više politi ke štete nego vojne koristi.

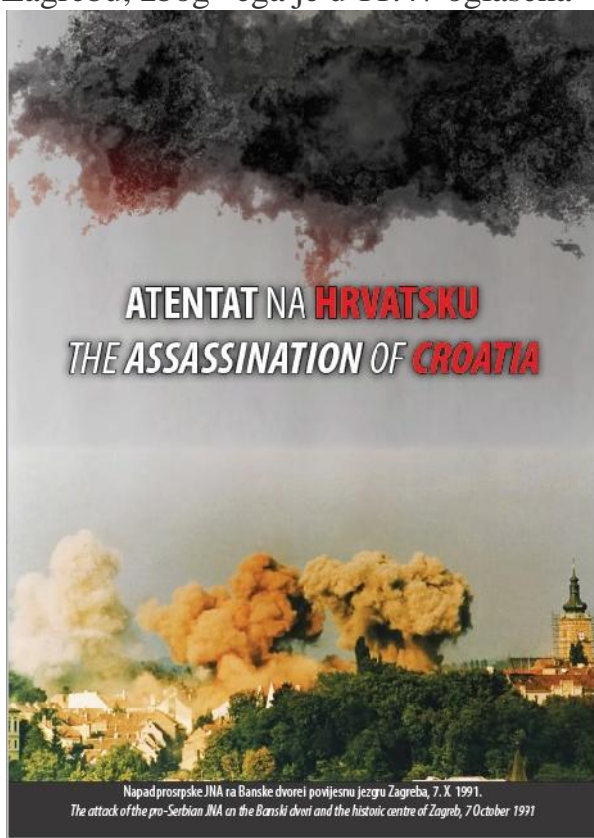
Opcija „kirurškog reza“ odnosno ubojstva hrvatskog predsjednika i njegovih suradnika imala bi ve i u inak s posljedicama koje su priželjkivali i planirali. Bilo bi mogu e pred me unarodnom javnosti negirati vezu s ubojstvom ili ga lakše pravdati od šireg napada na gusto naseljeni grad, a u inak je mogao biti brza kapitulacija hrvatske politike državne samo-stalnosti. Kad se govori o razlozima odluke da se izvede ubojstvo hrvatskog predsjednika, potrebno je voditi ra una o iracionalnim elementima u velikosrpskoj politici, odnosno neskrivenoj i nekontroliranoj mržnji prema Franji Tu manu koja je vladala u navedenim politi kim krugovima, zbog njegove nepopustljive politike hrvatske državne samostalnosti.

O tome što su navedeni politi ki krugovi govorili me u sobom o predsjedniku Tu manu zorno svjedo e podaci tajnog informatora Službe za zaštitu ustavnog poretka MUP-a RH koje je uo u društvu poznatih hrvatskih intelektualaca i agenata Kontraobavještajne službe JNA, 6. listopada 1991., dan prije napada na Banske dvore. Jedan od tih intelektualaca družio se u Beogradu s admiralom **Brankom Mamulom** koji je, iako u mirovini, svakodnevno dolazio u zgradu CK SKJ, na sastanke umirovljenih i aktivnih oficira JNA. Od kruga ljudi oko Mamule re eno mu je da Tu man „mora oti i milom ili silom, jer je to uvjet za prestanak krvoproli a i razrješavanje jugoslovenske krize“.

Napad na Banske dvore, odnosno pokušaj likvidacije demokratski izabranog predsjednika RH bio je u skladu s na inom „rješavanja“ politi kih problema Jugoslavije koji su preferirali vode i oficiri JNA. Da su kojim slu ajem uspjeli u naumu i ubili trojicu elnih ljudi,

Tu mana, Mesi a i Markovi a, obezglavili bi hrvatsko vodstvo i ujedno uklonili Markovi a i Mesi a kao važnu, njihovim radikalnim planovima suprotstavljene figure savezne vlasti. Hrvatsku i njezinu težnju za slobodom dovelo bi se u situaciju potpune neizvjesnosti. Zagreb je od sredine rujna 1991. živio svoje ratne dane – prve uzbune i tr anja u skloništa. U rujnu je prvi put raketiran i TV odašilja na Sljemenu s ciljem da se sprije i širenje istine i izazove panika me u stanovništvom. U tom naletu odašilja nije pogo en, za razliku od sljede eg napada, 4. listopada, kada zbog ošte enja dolazi do kratkotrajnog prekida programa te do prebacivanja emitiranja na rezervne i posu ene frekvencije. Na Sljemenu se nalazio i meteorološki radar WSR-74 (Radarski centar Puntijarka) na udaljenosti od otprilike jednog kilometra od TV odašilja a. Pomo u njega su se uz odre ene preinake mogli pratiti letovi neprijateljskih zrakoplova, ali prema dostupnim podacima, radar nije ga an ni ošte en. Ratno zrakoplovstvo JNA u nedjelju 6. listopada i u ponedjeljak 7. listopada 1991. bilo je izrazito aktivno na nebu iznad Hrvatske. U nedjelju je napadnuto zagreba ko predgra e Lu ko i vojarna zrakoplovne grupe Glavnog stožera Zbora narodne garde u njemu (GS ZNG) s ubojnim sredstvima istovjetnim onima koja su korištena u napadu na Gornji grad, pa je to, prema nekim pretpostavkama, bila “generalna proba” za Banske dvore. Tijekom ponedjeljka ukupno je na podru ju grada Zagreba oglašeno sedam zra nih uzbuna, ime je ostvaren dotadašnji neslavni rekord u oglašavanju opasnosti na podru ju grada Zagreba. Ve u 4.30 Operativnom centru Glavnog stožera Hrvatske vojske (GS HV) dojavljeno je polijetanje s aerodroma u Puli. U 7.05 oglašena je tre a uzbuna (prethodno su tijekom no i bile oglašene dvije uzbune) za Zagreb i okolicu, a zrakoplovi su borbeno djelovali na širem podru ju grada. U 8.30 napadima su se priklju ili zrakoplovi iz Biha a, a opažena su i prva polijetanja iz Banje Luke. Nebo je bilo puno zrakoplova tako da ih je na trenutke bilo 30 – 40 na radarskim zaslonima Operativnog centra. Tre a uzbuna za Zagreb zaklju ena je u 10 sati i 15 minuta. Me utim, zrakoplovi JNA su se ponovno vratili prema Zagrebu, zbog ega je u 11.47 oglašena etvrta uzbuna, koja je trajala do 12.23 sati.

Naslovna stranice knjige **prof. Ilije Vučura** i **prof. Josipe Maras Kraljević**

Dežurni asnik Operativnog centra GS-a HV-a u 14.47 oglasio je za područje Zagreba i petu, pokazati se kasnije, najvažniju zračnu uzbunu toga dana, jer su u 15.01 četiri borbena zrakoplova JNA napala Gornji grad i Banske dvore, rezidenciju hrvatskog predsjednika. Prema sjećanju dežurnog asnika u navedenom Operativnom centru, ključni razlog za oglašavanje pete uzbune bila je skupina zrakoplova koja je letjela iz smjera juga prema Virovitici iznenada promijenila smjer leta i krenula prema Zagrebu.

U to vrijeme na nebu iznad kontinentalnog dijela Hrvatske letjelo je još nekoliko skupina zrakoplova koje su nesumnjivo pored borbenih imale i zadaću odvlačanja pozornosti hrvatskih motritelja iz protuzračne obrane. Hrvatska je tada raspolagala uglavnom improviziranim sredstvima za otkrivanje neprijateljskih zrakoplova. Prvi radar vojne namjene P-15 zaplijenjen u vojarni iz Virovitice, instaliran je na položaj u okolici Bjelovara, te je počeo raditi 6. listopada, dan prije napada na Banske dvore. Do tada su potrebe za organiziranim praćenjem i motrenjem zračnog prostora kontinentalne Hrvatske ostvarivane osloncem na radare, sustave organizacije i komunikacije Državnog hidrometeorološkog zavoda Hrvatske.

Meteorološki radari nisu predviđeni za otkrivanje zrakoplova i praćenje zračnog prometa pa je njihova uloga u tome ipak bila ograničena. Stoga je osobna procjena dežurnog asnika u Operativnom centru često bila presudna za davanje signala zračne opasnosti.

Borbena skupina koja je iznenada u dobro pripremljenoj akciji napala Banske dvore sastojala se od dva zrakoplova G-4 „Super Galeb“ i dva MiG-a 21. Dan je bio sunčan i vedar što je izmeću ostalog izrazito išlo u prilog pilotima agresorske JNA. Odabrali su smjerove napada tako da sunce ometa djelovanje hrvatske protuzračne obrane. Osim toga, napad je izvršen usklađenim manevrom, dolaskom zrakoplova na velikoj visini, iznad zone mogućeg djelovanja protuzrakoplovnih oružja hrvatskih snaga. S te visine poniranjem pod velikim kutom izvršili su odbacivanje i lansiranje ubojnih sredstava. Napad je izvršen iz dva smjera, upotrebom dvije vrste ubojnih sredstava.

Nije u potpunosti poznato jesu li prvo djelovali „Super Galebovi“ ili „MiG-ovi“, međutim, s obzirom na značajke cilja napada i odabrana ubojna sredstava vjerojatnije je da su prvo djelovali zrakoplovi s bombama, a nakon njih zrakoplovi s raketama. Prema do sada dostupnim podacima, zrakoplovi G-4 na zadatak su poletjeli s vojnog aerodroma Udbina, a zrakoplovi MiG-21 s aerodroma Bihać.

Zrakoplovi G-4 doletjeli su iz smjera sjeverozapada (izmeću Medvedgrada i TV tornja) te su djelovali smjerom prema Ulici Tituša Brezovskog i Banskim dvorima. Djelovali su pojedinačno, jedan za drugim, iz poniranja pod velikim kutom. Bili su naoružani s po dvije bombe američke proizvodnje Mk-82 „Snake Eye“ od 227 kg težine, opremljene s konvencionalnim stabilizatorima i blizinskim upaljačima koji aktiviraju bombu pet metara od tla, odnosno vrste prepreke.

Prvi zrakoplov G-4 je odbacio obadvije bombe odjednom, tako da mu je bomba s lijevog krila eksplodirala pet metara iznad krovišta dvorišne zgrade u Ulici T. Brezovskog br. 6, a druga bomba s desnog krila eksplodirala je u južnom dvorištu Banskih dvora. U inak eksplozije bio je takav da je nastala velika šteta na Banskim dvorima. Razbijena su stakla na gotovo svim prozorima, a krila i žaluzine prozora izbijeni su iz ležišta. U gotovo svim prostorijama Banskih dvora, a posebno u Svećanovoj dvorani udarni je val bombe znatno oštetiio inventar. Nanesena je velika šteta i na vanjskim zidovima kao i na krovištu. Kratera uslijed eksplozije zrakoplovne bombe u dvorištu Banskih dvora nije bilo, jer se radilo o tempiranoj eksploziji na

visini od pet metara iznad tla. U dvorištu je ispod mjesta eksplozije u zemlji ostalo udubljenje, u obliku pti jeg gnijezda elipsastog tipa. Udarni val nakon detonacije bombe je samo stla io zemlju.

Sam napad planiran je tako da se prije svega djeluje razornim udarnim valom i krhotinama rasprsnutog tijela fugasne bombe Mk-82, što upu uje na zaklju ak da se nije išlo na rušenje zgrade Banskih dvora, nego na likvidiranje svih zate enih osoba izuzetno visokim tlakom nastalim u detonacijskom valu poslije eksplozije.

Šteta od eksplozije druge bombe na zgradi u Ulici T. Brezova kog br. 6 bila je znatna za samu zgradu, jer je razoreno krovište, popucali su nosivi zidovi, a po okolnim zidovima bilo je puno rupa od krhotina bombe. Ošte eni su i automobili koji su se zatekli u dvorištu zgrade. Bomba je promašila Banske dvore, kojima je o ito bila namijenjena, za 30 do 35 metara.

Pilot drugog zrakoplova G-4 tako er je odjednom odbacio obje bombe koje su bile opremljene blizinskim upalja em, isto kao i kod prvog zrakoplova. Bomba s lijevog krila eksplodirala je u zraku u šumi na Tuškancu, i to 100 metara prije mjesta eksplozije druge bombe. Mjesto pada bombe na Tuškancu nije detaljnije istraživano. Desna bomba ovoga zrakoplova eksplodirala je jugozapadno od restorana „Dubravkin put“ na udaljenosti od 12 – 13 metara, izme u ceste na Dubravkinom putu i zemljanog bedema na po etku Visoke ulice. Na tom je mjestu tako er ostao otisak na travnjaku od udarnog vala u obliku pti jeg gnijezda, kao i u dvorištu Banskih dvora.

Nedaleko od mjesta pada ove bombe nalazio se ulaz u tunel u kojem je bio smješten Operativni centar Glavnog stožera Hrvatske vojske, za koji se smatralo da je bio mogu i cilj drugog zrakoplova G-4. Me utim, kako je bomba bila opremljena s blizinskim upalja em malo je vjerojatno da joj je cilj bio ulaz u tunel, jer da ga je i pogodila, eksplozija bi nanijela neznatne štete samom tunelu, a gotovo nikakve osobama koje su se nalazile unutar tunela. Zrakoplovi MiG-21 djelovali su pojedina no, jedan iza drugog, poniranjem iz smjera izme u Zapreši a i Samobora – klub Saloon na Tuškancu – Visoka ulica – Banski dvori. MiG-ovi su bili naoružani s po dva lansera nevo enih raketa zrak-zemlja M-74 „Munja“, jugoslavenske proizvodnje, svaki lanser je sadržavao 4 rakete kalibra 128 mm. Sve rakete su bile opremljene udarnim upalja ima trenutnog djelovanja. Rakete M-74 izvorno su namijenjene za djelovanje po površinskim ciljevima: vojnicima i borbenoj tehnici smještenoj u utvr enjima poljskog tipa.

Iz izbora upotrijebljenog oružja za drugi napadajni val može se zaklju iti da se nakon eksplozije bombi iz prvog napadajnog vala te razaranja i pomutnje koju bi one izazvale, išlo na likvidiranja preživjelih raketama, ukoliko bi se zatekli na otvorenom ili slabije utvr enom prostoru. Rakete su lansirane plotunom, svih osam raketa odjednom, što su potvrdile udarne to ke raketa na tlu. U inka na Banskim dvorima od raketiranja MiG-ovima nije bilo. Prve su udarne to ke raketa bile na rubu plo nika i kolnika na samom ulazu u klub „Saloon“, a sljede e dalje iza kolnika na travnjaku i zemljanom bedemu Visoke ulice. Samo su dvije rakete završile u krovištu ku e na broju 20 u Visokoj ulici. Dijelovi raspadnutog raketnog motora i stabilizatora raketa prona eni su dalje, po Gornjem gradu.

Hrvatska vojska je na podru ju Zagreba raspolagala s protuzrakoplovnim oružjem kojim je ograni eno mogla rušiti zrakoplove JNA, me utim, na snazi je bila zapovijed da se iznad gradova ne ruše ne-prijateljski zrakoplovi, što je vjerojatno bio osnovni razlog da se to oružje ne upotrijebi. Ipak, ini se da su pojedinci iz pješa kog naoružanja samoinicijativno otvarali paljbu na odlaze e zrakoplove, najvjerojatnije bez zna ajnijih posljedica.

Toga dana, na radnom ručku u Svećanoj dvorani Banskih dvora, uz Franju Tuđmana, Antu Markovića i Stjepana Mesića, uz duže ili kraće zadržavanje, bili su ministar obrane Gojko Šušak i ministar informiranja Branko Salaj, predsjednikovi savjetnici akademik Slaven Barišić, Mario Nobilo i Vesna Škare Ožbolt, pročelnica Ureda predsjednika Zdravka Bušić, redatelj i direktor Hrvatske radiotelevizije Antun Vrdoljak te Stjepan Adanić, varaždinski gradonačelnik. Potonji je ostao na ručku nakon prijepodnevnog sastanka s predsjednikom Tuđmanom prilikom čega je imenovan pomoćnikom ministra obrane Republike Hrvatske i glavnog pregovarača za odlazak JNA iz Hrvatske. Ručak nije bio poslužen u uobičajeno vrijeme oko 13 sati, već je započeo oko 13.15, zato što su prethodne obveze predsjednika Tuđmana trajale duže od predviđenog vremena. Tijekom ručka navratio je i zamjenik ministra unutarnjih poslova Ivan Jarnjak s novom hrvatskom putovnicom za predsjednika Tuđmana. Nakon završetka objeda, Predsjednik je s dvojicom visokih uzvanika iz Svećane dvorane, smještene u zapadnom krilu zgrade uz Matoševu ulicu, otišao prema istočnom dijelu Banskih dvora u kojem je smješten njegov Kabinet. U tome dijelu zgrade, prema Markovom trgu, zatekao ih je i zrakoplovni napad. Dvorana iz koje su izašli nekoliko minuta prije napada, kako je vidljivo na fotografijama s oštećenja, pretrpjela je najveća oštećenja od siline udarnog vala bombe Mk-82 koja je ne dodirnuvši tlo, eksplodirala u visini prozorskih otvora, pet – šest metara od njih, odnosno dvorišnog zida Svećane dvorane. Da se netko zatekao u navedenoj prostoriji zadobio bi vjerojatno teške ili smrtonosne ozljede od tlačenog udara i gelera bombe te raznih krhotina od prozorskih okvira, stakla, komada namještaja i ostalog jer su upravo ondje bila najznačajnija oštećenja.

Predsjednikov Kabinet, s obzirom da se nalazio u istočnom dijelu zgrade i dalje od središta eksplozije, pretrpio je osjetno manja oštećenja. Ured Stjepana Mesića nalazio se na sjeverozapadnom uglu Banskih dvora, uz križanje Matoševe i Ulice Tituša Brezovakog. Osim razbijenih svih stakala na prozorima njegova ureda i vrata izbijenih od siline tlaka eksplozije bombe koja je pala u dvorište kuće u Ulici T. Brezovakog 6, nije bilo drugih fizičkih oštećenja.

Nakon svladanog prvotnog šoka, Predsjednik je s gostima i suradnicima otišao u sklonište Banskih dvora, a nakon procjene da nema neposredne opasnosti od eventualnih novih napada otišao je u tunel podno Gornjeg grada u kojem je bio smješten i Operativni centar Glavnog stožera Hrvatske vojske. Ondje mu je podneseno usmeno izvješće o napadu i trenutnoj situaciji. U tunelu se zadržao kraće vrijeme jer je otprilike dva sata nakon napada bio u središtu grada na kavi s obitelji i suradnicima pokazujući im time svoj stav prema prijetnjama i napadima iz Beograda.

Kasno predvečer obišao je Banske dvore, što su zabilježile i kamere Hrvatske radiotelevizije te je još uvijek pod dojmom napada i viđenog stanja dao izjavu stojeći ispred slike Vlaho Bukovca Hrvatski narodni preporod: „...Banski su dvori bili, ali i ostatak je simbol hrvatske državnosti. Vidite ovu razrušenu Svećanu dvoranu Banskih dvora, tu sam sjedio četiri – pet minuta, ne znam koliko, možda šest za objedom sa svojim suradnicima prije nego što će barbari uputiti svoje razorne rakete da bi uništili, da bi pokušali uništiti taj simbol hrvatske državnosti, da bi pokušali obezglaviti Hrvatsku. Tu se nalazimo pred svjedocanstvom o hrvatskom preporodu iz prošlog stoljeća.

Evo, oštetili su tu sliku, htjeli su uništiti onaj hrvatski preporod koji smo ostvarili u ovih proteklih godinu i pol dana, uspostavom hrvatske demokracije, uspostavom suverene i samostalne Hrvatske. Oštetili su sliku, dobrim dijelom su razorili ovu Svećanu dvoranu i Banske dvore, ali su time barbari postigli suprotno što su htjeli, postigli su još veće jedinstvo

hrvatskog naroda. Svijest koju smo uskrisili u borbi za izbore i uspostavu demokracije bit će sada još stamenija. Hrvatski narod bit će kao jedan u borbi da istjeramo i posljednjeg okupatora iz hrvatske zemlje. Hrvatski narod i domovinske i iseljene Hrvatske izgradit će porušenu Hrvatsku.

Kad su poslije Vukovara, Vinkovaca, Osijeka, Pakraca, Gospića, Otočca, Šibenika i Zadra napali Dubrovnik htjeli su uništiti najznamenitiji znamen hrvatske kulture. Učinili su kulturni zločin pred svjetom. Napavši Banske dvore učinili su i politički zločin, zločin koji će pamtiti pokoljenja i ovaje nacija.

Da tu nije završio Predsjednikov radni dan pokazuje dokument potpisan u 23 sata kojim opunomoćuje Stjepana Adanića i pukovnika Imru Agotića za razgovore s generalom JNA Andrijom Rašetom. S obzirom na dramatično zaoštavanje situacije, kasno navečer 7. listopada održan je i sastanak užeg političkog vodstva. No nije predsjednik Tuđman, prema svjedočenju bliskih suradnika, proveo u spomenutom tunelu ispod Gornjeg grada, od 8. listopada 1991. Banski dvori više nisu služili kao predsjedničko sjedište, a Ured je preseljen u Vilu Zagorje na Pantovaku.

Napad na Banske dvore pomno je bio planiran u režiji beogradskog vojnog i političkog vrha s ciljem likvidacije predsjednika Republike Hrvatske dr. sc. Franje Tuđmana te hrvatskih predstavnika u Predsjedništvu i Vladi SFRJ. Time bi se izazvao kaos i stekli uvjeti za uvođenje izvanrednog stanja u Jugoslaviji kao preduvjeta za nametanje unitarističkog i velikosrpskog državnog koncepta.

Uz poznate motive i materijalne dokaze pronađene nakon zračnog napada lako je uočiti idejne zadržane zločine, ali odgovor na pitanje tko su izvršitelji i dalje ostaje nedoređen. Srbijanski usmeni izvori potvrđuju da je napad pažljivo i u tajnosti pripremljen. Odobrili su ga najviši zapovjednici JNA, da bi ga potom u tajnosti izvela posebna zrakoplovna skupina popunjena odabranim oficirima Ratnog vazduhoplovstva i Protuvazdušne obrane (RV i PVO). Prema neprovjerenim izjavama, važnu ulogu u prikupljanju informacija o dnevnom rasporedu predsjednika Tuđmana i tlocrtu prostorija u Banskim dvorima, a i samoj izvedbi zračnog napada na Banske dvore, imala je skupina operativaca Kontraobavještajne službe (KOS) odnosno Kontraobavještajne grupe (KOG) RV i PVO, koja je u to vrijeme djelovala u Zagrebu i šire po Hrvatskoj.

Nažalost, tragično zvučinja činjenica da su nesumnjivo veliku odgovornost za zračni napad na Banske dvore imali oficiri JNA hrvatske nacionalnosti. To su prije svih general-pukovnik Zvonko Jurjević, tada zapovjednik RV i PVO i pukovnik B. Š., načelnik štaba 5. korpusa RV i PVO iz Bihaća koji je operativno i logistički podupirao zrakoplovnu skupinu koja je izvela napad.

Bez obzira na izjavu operativca KOS-a koju je dao hrvatskim tijelima sigurnosti, i dalje ostaje otvoreno pitanje na koji je način informacija o radnom rasporedu i kretanju predsjednika Tuđmana došla do izvršitelja ove zločinačke akcije. Ostaje otvorena mogućnost da je JNA i bez doušnika iz neposrednog okruženja predsjednika RH imala mogućnost prisluškovati telefonske razgovore sudionika sastanka te telefonske linije najviših tijela vlasti u Zagrebu. Balističko izvješće Komisije za očevid MUP-a RH nije bilo dostupno autorima monografije jer je rekonstrukcija napada bila otežana i donekle zakinuta. Sigurno bi na mnoga otvorena pitanja koja se tiču pokušaja ubojstva prvog hrvatskog predsjednika kao glavne političke prepreke u ostvarenju velikosrpskih planova, odgovore dali i dokumenti iz institucija bivše jugoslavenske države kao što su JNA, obavještajno-sigurnosnih službi i tadašnjih političkih tijela. Kako bi izgledala moderna hrvatska povijest bez jasne vizije i energičnosti Tuđmanova

državni log vodstva koje je ratnih 1990-ih ujedinjavalo narodne snage, može se samo naga ati. Ostaje na kraju znakovita poruka predsjednika Republike Hrvatske Franje Tu mana koju je dao u izjavi za Hrvatsku radioteleviziju uve er 7. listopada 1991.: „Napavši Banske dvore u inili su i politi ki zlo in, zlo in koji e pamtiti pokoljenja i ovje anstvo. (...) Kao što vidite, nisu uspjeli, pa sve da su i uspjeli Hrvatska bi živjela i bez mene, ali živjet e i sa mnom u osloba anju od okupatora i u izgradnji. Uskrisit emo i obnovit emo Hrvatsku!“

Komentiraj

[Zv Zvrk upi](#) ·

Sveti Ivan Zelina

Pitanja svih pitanja su gdje je nestala " ista ica" banskih dvora odmah poslje napada, koja je navodila bombe. Grupa labrador sakrila je i maknula na banovinu odmah poslje raketiranja, Tako su ubili i obitelj Zec a okrivili tri pijanca i oduzetog Mer epa da su oni izvršioci. Udba je sudba ali OZNA sve dozna.